

регіональними і глобальними);

– відродження кращих традицій українського народу у взаємовідносинах із довкіллям, виховання любові до рідної природи;

– формування усвідомлення безперспективності технократичної ідеї розвитку й необхідності заміни її на екологічну, яка базується на розумінні єдності всього живого й неживого у складно-організованій глобальній системі гармонійного співіснування й розвитку;

– формування розуміння необхідності узгодження стратегії природи і стратегії людини на основі ідеї універсальності природних зв'язків та самообмеженості, подолання споживацького ставлення до природи;

– розвиток особистої відповідальності за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях, вміння прогнозувати особисту діяльність і діяльність інших людей та колективів;

– розвиток умінь приймати відповідальні рішення щодо проблем навколишнього середовища, оволодіння нормами екологічно грамотної поведінки; виховання глибокої поваги до власного здоров'я та вироблення навичок його збереження.

Література:

1. Кисельов М. М. Екологічні виміри глобалізації : монографія / М. М. Кисельов, Т. В. Гардашук, К. Є. Зарубицький. – К. : ПАРАПАН, 2006. – 260 с.

2. Юрченко Л. І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки : монографія / Л. І. Юрченко. – К. : Вид. ПАРПАН, 2008. – С. 158.

3. Яницкий О. Н. Экологическая культура: очерки взаимодействия науки и практики / О. Н. Яницкий. – М. : Наука, 2007. – С. 46.

Мороз В. М.

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ ФОРМУЛЮВАННЯ ЗМІСТУ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОСВІТЯНСЬКІЙ СФЕРІ

Постановка проблеми. Проблематика функціонування та розвитку системи вищої освіти постійно перебуває у межах уваги профільних органів державної влади та їх посадових осіб. Середньостроковий план пріоритетних дій уряду до 2020 року, презентація проекту якого відбулась у межах роботи комунікативного заходу Міністерства освіти і науки України «Забезпечення якості вищої освіти», анонсує цілком конкретну за своїм змістом мету діяльності Кабінету Міністрів України, а саме – забезпечення зростання рівня життя громадян і підвищення його якості в результаті сталого економічного розвитку [3]. Серед завдань, виконання яких забезпечує досягнення встановленої мети, автори проекту визначають у тому числі і ті, зміст яких пов'язано з розвитком людського капіталу. Передбачається, що розвиток людського капіталу може бути забезпечений за рахунок реформи системи освіти, охорони здоров'я, поліпшення надання державної соціальної підтримки, розвиток культури і спорту. Фокусування уваги експертів саме на цих напрямках цілком виправдано, адже за методологію розрахунку індексу людського розвитку ПРООН використовуються виміри довголіття (можливість людини прожити довге та здорове життя), освіченості (можливість людини набувати, розширювати і оновлювати знання) та рівня матеріальної забезпеченості (можливість людини забезпечити собі гідний рівень життя). Цілком очевидно, що кожен з цих напрямів за своїм змістом корелюється з відповідним напрямом діяльності Уряду. В контексті забезпечення виконання завдання Уряду щодо розвитку людського капіталу, учасники комунікативного заходу «Забезпечення якості вищої освіти» звернули увагу на наявність гіпотетичної можливості

системи вищої освіти забезпечити формування умов для технологічного прориву. Отже, саме система вищої освіти, за умови достатньої якості (рівня розвитку) кожного з її елементів, може бути розглянута на рівні основного механізму перетворення нових знань в конкретні прикладні розробки та технології, які у свою чергу сприятимуть економічному зростанню. Неабияка увага держави до проблематики розвитку системи вищої освіти обумовлена у тому числі і тим, що комерціалізація знань, вже у короткостроковій перспективі, здатна забезпечити підвищення динаміки зростання макроекономічних показників держави, а відповідно і рівня життя її громадян.

Виклад основного матеріалу. Оцінювання стану розвитку системи вищої освіти, як об'єкту державного управління, з боку органів державного управління є обов'язковим етапом у формуванні державно-управлінського рішення. На переконання А.О. Дегтяра, отримання інформації щодо поточного стану об'єкту управління є не лише умовою для формування змісту державно-управлінського рішення, а і основою для визначення мети управлінського впливу органів державного управління [2, с. 27–28]. Нажаль, існуючи у межах вітчизняної системи оцінювання якості окремих елементів вищої освіти методики, не передбачають можливості проведення моніторингу рівня розвитку системи вищої освіти, що певним чином ускладнює процес опрацювання державно-управлінського рішення щодо напрямів та змісту впливу суб'єктів державного управління на відповідний до уваги моніторингу об'єкт. Виникає питання щодо джерела отримання інформації, різновиду її подання та об'єктивності. На переконання фахівців, порівняно простим, а відповідно і «прозорим» вимірюванням рівня розвитку будь-якого об'єкту (системи) є рейтингове оцінювання. В основу використання механізму рейтингового оцінювання, як правило, покладають отриману експертами відповідно встановлених критеріїв інформацію. У самому спрощеному вигляді під рейтингом слід розуміти «показники оцінки діяльності, популярності, авторитету якоїсь особи, організації, групи, програм у певний час, що визначається соціологічним опитуванням, голосуванням та ін. і визначається місцем, яке вони посідають серед собі подібних» [1].

З огляду на відсутність вітчизняних традицій у моніторингу якості системи вищої освіти та з огляду на необхідність порівняння рівня її розвитку з іншими моделями розбудови відповідних систем, вважаємо за необхідне розглянути можливість використання суб'єктами державного управління результатів роботи міжнародних рейтингових агентств. У межах цієї публікації ми звернемо увагу на результати дослідження авторитетної британської компанії QS (Quacquarelli Symonds Ltd), а саме на ті з них, які пов'язані з оцінюванням рівня розвитку систем вищої освіти. Результати роботи британських експертів щодо відповідного напрямку оцінювання подані у щорічному звіті QS «Higher Education System Strength Rankings» [4]. У рейтингу 2016 року було оцінено системи вищої освіти у найбільш розвинутих, відповідно до обраних експертами критеріїв оцінювання, 50 країнах світу. Слід звернути увагу, що рейтинг «Higher Education System Strength Rankings» у 2016 році було складено вперше, а отже ми не матимемо можливості провести порівняльний аналіз об'єкту нашої уваги через призму темпоральних характеристик. Результати ранжування країн, відповідно рівня розвитку їх систем вищої освіти подано у таблиці 1.

Для розрахунку рейтингу фахівці QS використовують чотири основні показники, кожний з яких, відповідно до методики розрахунку, має однакову питому вагу:

1) система (цей показник для кожної конкретної країни характеризується відношенням кількості її ВНЗ, які за методикою розрахунку QS входять до 700 кращих університетів світу до середнього рейтингу цих навчальних закладів. На переконання фахівців QS цей показник відображає загальний рівень розвитку системи вищої освіти);

2) доступ (цей показник характеризує рівень доступу зацікавлених осіб до вищої освіти та характеризується для кожної окремої країни відношенням кількості місць у тих ВНЗ, які за версією QS входять до 500 кращих університетів світу, до показника чисельності населення відповідної країни);

- 3) провідний ВНЗ (цей показник відображає успішність провідного університету відповідної країни на міжнародній арені);
- 4) економічна складова (цей показник характеризується рівнем бюджетних витрат на фінансування вищої освіти та ефективністю їх використання).

Таблиця 1

**Рейтинг країн (вибірково) відповідно до рівня розвитку
національної системи вищої освіти – 2016**

Рей- тинг	Країна	Підсумко- вий індекс	Рей- тинг	Країна	Підсумко- вий індекс
1	США	100	40	Казах- стан	25,1
2	Великобрита- нія	98,5	43	Польща	20
3	Німеччина	94	45	Україна	16,6
8	Китай	83,5	49	Естонія	10,5
26	РФ	59,8	50	Пакис- тан	9,2

Висновки. Цілком очевидно, що наведена вище методика оцінювання якості системи вищої освіти не є бездоганною, але прийняття отриманих за її допомогою результатів може бути розглянуто на рівні одного з джерел аналітичної інформації при формуванні та реалізації державної політики у сфері вищої освіти.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс] / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусол] – К.: Ірпінь, 2005. – 1728 с. – Режим доступу: <http://slovnyk.net/?swrd=%F0%E5%E9F2%E8%ED%E3>.
2. Дегтяр А. О. Управлінські рішення в орга- нах державної влади : монографія / А. О. Дегтяр, В. Ю. Степанов, С. В. Тарабан ; [за заг. ред. А.О. Дегтяря]. – Х. : С. А. М., 2010. – 276 с.
3. Обговорення Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 щодо забезпечення якості вищої освіти [електронний ресурс] / Повідомлення від 11.01.2017 р. // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/povidomlennya/2017/01/11/13-sichnya-2017-roku-vidbudetsya-zustrich-z-ekspertami-shhodo-zabezpechennya-yakosti-vishhoyi-osviti/>.
4. Higher Education System Strength [Electronic resource] / Rankings 2016 // Quacquarelli Symonds. – Access mode: <http://www.topuniversities.com/system-strength-rankings/2016>.

Переверзін Ю. П.

**ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ОФЦЕРСЬКИХ КАДРІВ
У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ**

Постановка проблеми. Обравши Європейський шлях розвитку Україна прагне вийти на якісно новий рівень державного управління, суспільних відносин, технічного, економічного розвитку та безпеки.